

Inhoud

1: Voorbereiding en verblijf	1
Introductie	2
Reisbestemming	2
Individueel of groep	4
Kleding, voeding en hygiëne	6
Vervoer en bagage	8
Reisdocumenten, inentingen en verzekering	9
Lokale gebruiken en wetgeving	10
Verblijfsfaciliteiten	10
Reisschema en agenda	10
Samenvatting	12
2: Gereedschap	13
Inleiding	14
Lenzen	14
Camera	27
Stof op sensor	38
Accessoires	42
Samenvatting	55
3: Onderwerpen en instellingen	57
Introductie	58
Buitenfoto's	58
Binnenfoto's	80
Diversen	86
Samenvatting	102
4: Compositietips	103
Introductie	104
Regels zijn geen wetten	104
Vlakverdeling	105
Kunst van het weglaten	111
Beslissende moment	114
Kikker- en vogelperspectief	115
Creëren van diepte	116
De menselijke maat	117
Kijkrichting	119
Lichtval, tegenlicht en silhouetten	119
Reflecties	122
Structuren, patronen, symmetrie en lijnen	122
Lange sluitertijd	123

Bewuste beweging van camera of lens	124
Gebruik van kleuren	125
Samenvatting	127
5: Weer thuis	129
Introductie	130
Organiseren van fotobestanden	130
Optimaliseren van foto's	136
Prepareren voor publicatie	149
Werken met RAW	152
Panorama's monteren	158
Themacollage maken	163
Fotoboek maken	169
Internet	172
Samenvatting	175
6: Cases	177
Introductie	178
Portretten	178
Slecht weer	192
Landschappen	198
Dieren	208
Weinig licht	215
Reportage: China	221
Reportage: Alaska	231
Index	237

focus

Vorbereiding en verblijf

In dit hoofdstuk:

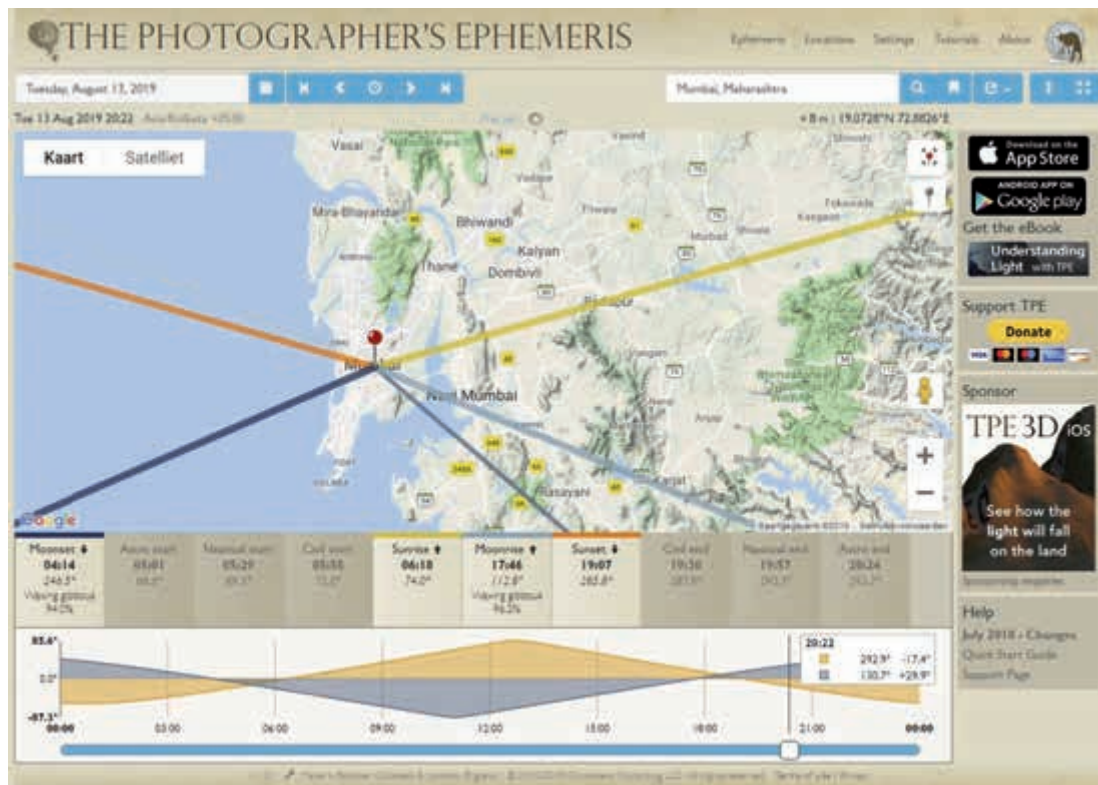
- Wat wordt de reisbestemming?
- Denk aan bagage, kleding en voeding
- Reisvoorbereiding
- Lokale omstandigheden
- Maak een reisschema

Introductie

Fotografen als u op reis bent. Dit kan zijn omdat u graag reist en ondertussen foto's maakt óf omdat u graag fotografeert en de onderwerpen buiten Nederland zoekt. In het eerste geval hebt u uw reisbestemming gekozen op basis van bijvoorbeeld klimaat, cultuur of activiteiten en gaat u vervolgens op basis daarvan met uw camera aan de slag. Bent u echter gefocust op een zeker specifiek onderwerp – wilde dieren, geisers, oorspronkelijke bevolking – dan gaat u op zoek naar een locatie waar dat onderwerp te vinden is. Wat u ook laat prevaleren, belangrijk is dat u zich vooraf informeert over wat u te wachten staat. Een goede voorbereiding is dus belangrijk en het spreekwoordelijke halve werk.

Reisbestemming

Op reis gaan betekent dat u minimaal enkele dagen op grotere afstand van huis verblijft op een of meer locaties. Dat hoeft niet per se een safari in Afrika te zijn of een rondreis door Zuid-Amerika, het kan ook gewoon een week met de camper in het Zwarte Woud zijn. U bent in ieder geval in een niet-alledaagse omgeving en dat nodigt uit tot

Zonsopkomst en -ondergang in Mumbai op 13 augustus 2019 (bron: TPE).

geïnspireerde fotografie. Overal komt u mensen tegen en kunt u – soms met enige moeite – genieten van de lokale flora en fauna. Ook landschap, architectuur en cultuur zijn anders dan thuis en daarmee zijn het aansprekende onderwerpen. Waar u dus ook naartoe gaat, de camera hoeft nooit in de tas te blijven.

Hebt u een specifiek onderwerp in gedachten, dan zult u uw reisbestemming hierop af moeten stemmen en dat kan soms even zoeken zijn. Wanneer is een bepaald landschap op zijn mooist? Waar vindt u een bepaald dier of een soort bloem? Op welk moment heeft een stam in Afrika een bepaald ritueel? Het is niet mogelijk om in het kader van dit boek een compleet overzicht te geven van de belangrijkste combinaties van onderwerp en locatie en we verwijzen daarom naar internet, waar dergelijke informatie vaak snel te vinden is.

Hebt u uw reisbestemming gekozen, dan kunt u in Google Maps kijken of van die locatie een gedetailleerd landschapsoverzicht beschikbaar is of misschien zelfs Streetview. Dit geeft vooraf een indruk van ligging en afstanden en u weet bijvoorbeeld waar de zon opkomt of ondergaat. Dit laatste kunt u nog verder uitrafelen op de website www.photoephemeris.com (TPE), een handige site om ook de plaats van zonsopkomst en -ondergang te bepalen. De informatie is ook als app verkrijgbaar. Omdat u niet overal internet ter beschikking hebt, is het zinvol een landkaart of afdrukken van Google Maps mee te nemen en eventueel een kompas. Dan heb u altijd inzicht in de plaats waar u zich bevindt en de richting die u volgt.

Ook het mondiale weer heeft dankzij internet geen geheimen meer. Op foreca.com kunt u van elke plaats in de wereld het actuele weer opvragen met vaak zelfs een voorspelling van vijf tot tien dagen. Ook www.weeronline.nl geeft u soortgelijke informatie.

Zelf organiseren of een reisorganisatie inschakelen

U kunt uw reis natuurlijk helemaal zelf uitzoeken. Dat is leuk om te doen en staat garant voor veel voorpret. De kans bestaat echter dat u dingen over het hoofd ziet. Er zijn reisorganisaties die u al die zorgen uit handen nemen en op basis van hun ervaringen onaangename verrassingen kunnen voorkomen. Zo kunt u eens een kijkje nemen op fotoreizen.startpagina.nl of de site van SNP Naturreizen.

Opmerking > Reizen betekent waarschijnlijk dat u zich gaat verplaatsen met auto, trein, boot of vliegtuig en daarmee belast u het milieu. Ook het verblijf op exotische locaties kan schade aanrichten aan de natuur. Ga dus bewust om met de keuze van bestemming en vervoer. In steeds meer gevallen kunnen negatieve milieueffecten gecompenseerd worden tot klimaatneutraal en wordt gewerkt met kleine groepen onder leiding van ervaren (lokale) reisleiders. SNP is hierin gespecialiseerd.

Het actuele weer in Libreville (Gabon) op 13 augustus 2019.

Individueel of groep

Als u op reis bent waarbij fotografie een belangrijk onderdeel is, zult u merken dat u in veel gevallen tijd en aandacht nodig hebt voor het maken van de optimale foto. Ook moet u soms heel vroeg of heel laat op moeilijk toegankelijke locaties zijn. Bij een algemene groepsreis met een niet-fotograferend gezelschap zult u merken dat u snel een ‘buitenbeentje’ wordt, dat altijd achter de rest aankomt en te laat is. Gaat u met een grotere groep op stap, kies dan een specifieke fotoreis, waarbij alle deelnemers fotografie als hoofddoel hebben.

Wilt u echt volledige vrij zijn in uw doen en laten, dan gaat u alleen op stap of met één of twee reisgenoten. U kunt dan zelf bepalen wat u wilt zien, waar u naartoe gaat en wanneer dat plaatsvindt. Het verdient wel aanbeveling om in sommige gebieden een lokale gids in te schakelen. Die kan als tolk dienen, u ‘verborgen’ plekjes laten zien en u tevens attent maken op gebruiken en regels.

Nieuwsgierige kinderen op het erf van een woonhuis in Sierra Leone.

Kleding, voeding en hygiëne

Als u op een fotoreis gaat, is het natuurlijk belangrijk welk gereedschap u meeneemt om alle prachtige onderwerpen die u gaat zien te kunnen fotograferen. Minstens zo belangrijk echter is uw persoonlijke verzorging. In wat voor klimaat komt u terecht? Welke kleding is daarvoor het meest geschikt en past die in de lokale gebruiken? Hebt u voldoende verschooning bij u of kunt u kleding ter plekke wassen? Kunt u onderweg geschikte kleding of schoeisel kopen?

Niet alleen de uitwendige mens moet verzorgd worden, U moet ook nadenken over de beschikbaarheid van eten en drinken in zowel kwalitatieve als kwantitatieve zin. De drinkwatervoorziening is daarbij van levensbelang. Maar ook als u een dieet hebt of medicijnen gebruikt, zult u zich terdege moeten realiseren dat in het buitenland niet alle middelen direct voorhanden zijn. Internet is weer een goede informatiebron als u de reis zelf organiseert. Anders moet u zich laten informeren door het reisbureau.

Aangezien u niet al uw eten en drinken voor de hele reis zelf mee kunt nemen, zult u gebruik moeten maken van de lokale voorzieningen. Besmet voedsel kunt u echter in veel gevallen niet direct onderscheiden en een belangrijk aspect bij het voorkomen van voedselinfectie is daarom een goede hygiëne, waarbij een aantal aandachtspunten van belang is (bron: www.lcr.nl):

- Was uw handen na gebruik van toilet, voor u gaat koken en voor u gaat eten.
- Drink mineraalwater, thee, en vruchtensap. Géén kraanwater.
- Was groenten en fruit in schoon water. Bent u er niet zeker van of het water schoon is, was ze dan in gekookt water. Fruit kunt u beter zelf schillen.
- Breng uw eten snel aan de kook (100° C) en laat het een kwartier doorkoken.
- Eet geen rauw (tartaar) of halfrauw vlees of rauwe schelpdieren.
- Kook niet-verpakte melk altijd voor gebruik. Kook op warme dagen ook flessenmelk uit een aangebroken fles.
- Bescherm uw voedsel tegen vliegen.
- Bewaar etensresten in de koelkast, niet in een koeltas.
- Gesteriliseerde producten (in blik, pot of foliepak) die niet in de koelkast bewaard hoeven worden, zijn in onbeschadigde verpakking houdbaar. Vacuüm verpakt vlees of vleeswaren zijn niet houdbaar.
- Hebt u buikpijn of diarree, blijf dan buiten de keuken. Was uw handen vaak en goed, zeker na gebruik van het toilet.
- Was keukengerei en vaatwerk af in heet sop en spoel het af in zuiver water. Gebruik schone thee-, hand- en vaatdoeken. Spoel deze na gebruik uit in een sopje en droog ze vlug, liefst in de zon.
- Hygiëne vermindert de kans dat het voedsel wordt besmet met ziekteverwekkers.

Vismarkt in Muscat, Oman.

- Koelen vermindert de kans op vermenigvuldiging van bacteriën.
- Verhitten doodt de meeste ziekteverwekkers.

Behalve dat u eventueel de juiste en voldoende medicijnen – verdeeld over verschillende tassen of koffers – mee op reis neemt, is het ook raadzaam een kleine huisapotheek mee te nemen. Een kort overzicht (bron: www.lcr.nl).

- Paracetamol tegen koorts of bij pijn (neem bij reizen naar warme landen liever geen zetpillen mee).
- Loperamide bij diarree zonder koorts of bloed (niet voor jonge kinderen).
- ORS om uitdroging te voorkomen (vooral bij kinderen, ouderen en zwangere vrouwen).
- Voldoende van de voorgeschreven antimalariamiddelen.
- Insectenwerend middel met DEET.
- Middel tegen jeuk van insectenbeten.
- Zonnebrandcrème met een hoge factor.
- Een verbandset.

Vervoer en bagage

Hoe u ook naar uw bestemming reist, het is van belang dat uw fotoapparatuur redelijk compact in één tas past. U hebt dan altijd direct zicht op uw kostbare en kwetsbare gereedschap. Bij een vlieg-, boot- of treinreis kunt u zo uw fototas ook altijd als handbagage meenemen. Daarmee voorkomt u vermissing, beschadiging en diefstal. Het is overigens toch niet onverstandig om de hoeveelheid camera's, lenzen en accessoires te beperken, omdat al dit materiaal in het veld al snel een geweldige last wordt. Het beknót de bewegingsvrijheid om bijzondere standpunten te kunnen kiezen én aan het einde van de dag zullen rug, schouders, nek en armen behoorlijk vermoeid zijn. In hoofdstuk 2 gaan we verder in op onder meer fototassen en -koffers en eventuele internationaal geaccepteerde sloten.

Mensen zijn overal anders. Mensen zijn overal hetzelfde.

Reisdocumenten, inentingen en verzekering

Het is vanzelfsprekend dat u uw paspoort en andere reisbescheiden meeneemt als u vertrekt. Behalve dat ze toch nog regelmatig vergeten worden, bestaat ook de kans dat u pas een week voor vertrek ziet dat een paspoort verlopen of niet lang genoeg geldig is. Regel tijdig de toelating tot een bepaald land en begin ruim van tevoren met de aanvraag van een visum. Het bespaart u veel kopzorgen als dit allemaal goed geregeld is. Welke documenten u nodig hebt voor uw reisbestemming kunt u navragen bij de ambassade van het betreffende land.

Op www.cibtvisumdienst.nl kunt u alle informatie vinden, maar ook bij de ANWB en andere visumdiensten.

Controleer ook op tijd of voor uw reisbestemming inentingen verplicht zijn of aanbevolen worden. Het Landelijk Coördinatiecentrum Reizigersadviesing (www.lcr.nl) kan u hier alles over vertellen. Houd er rekening mee dat met het verkrijgen van zowel visa als inentingen kosten gemoeid zijn.

U kunt ter plaatse veel problemen voorkomen door u goed te beschermen tegen insectenbeten. Hierbij gelden de volgende aandachtspunten (bron: www.lcr.nl):

- Draag bedekkende kleding (lange mouwen, lange broek, sokken, schoenen).
- Bescherm onbedekte lichaamsdelen (gezicht, handen, enkels) met insectenwerende middelen. Middelen met diethyltoluamide (DEET) zijn het effectiefst.
- Gebruik een muskietennet, liefst geïmpregneerd. Een geïmpregneerd net wordt speciaal aanbevolen bij:
  - bezoek aan gebieden met resistente malaria tropica;
  - kwetsbare reizigers (zwangere vrouwen, kinderen, ouderen);
  - personen die reizen onder primitieve omstandigheden;
  - langverblijvers.

Als u op reis gaat, dient u een goede reisverzekering te hebben die dekking biedt voor de meest voorkomende incidenten:

- ziekte en ongevallen;
- diefstal of verlies van bagage;
- schade aan derden;
- rechtsbijstand;
- repatriëring;
- annulering.

Er zijn veel verzekeraars die dit voor u kunnen verzorgen. Geef bij het afsluiten aan wat uw reisbestemming is, hoe lang u daar verblijft en met hoeveel personen u gaat. Dat laatste in verband met een mogelijke groepsverzekering. Internet kan ook hier een goed beginpunt zijn, met name reisverzekering.startpagina.nl.

Lokale gebruiken en wetgeving

Andere landen, andere mensen, andere gebruiken en andere wetgeving. In Nederland worden we weinig beperkt in ons doen en laten en zijn we tevens bekend met de restricties van openbare gebouwen en locaties. Dit kan op uw reisbestemming heel anders zijn, wat kan leiden tot vervelende situaties en zelfs tot inhechtenisneming. Ook hierbij is voorbereiding van groot belang en mogelijk moet u zich ter plaatse laten informeren door de lokale autoriteiten. Veel zaken zijn echter vanzelfsprekend en hebben meer te maken met beleefdheid dan met gebruiken of wetgeving. Vraag derhalve altijd toestemming voor een portret en ga niet zonder toestemming een kerk of heiligdom in. Draag geen aanstootgevende kleding en maak niet onnodig veel lawaai. Hoewel taal soms een barrière kan zijn in de communicatie met de lokale bevolking, is lichaamstaal internationaal. Stel u daarom gereserveerd op als dat nodig is en benader mensen met een lach.

Verblijfsfaciliteiten

Als u in het buitenland verblijft, is het van belang dat u weet welke faciliteiten er beschikbaar zijn. Zijn er winkels in de buurt van uw verblijfplaats en is er op redelijke afstand een ziekenhuis te vinden? Hoe zijn de wegen en is er openbaar vervoer? Kunt u een auto of fiets huren? Kunt u ergens kleding wassen en drogen? Niet alleen moet u weten welke voorzieningen er in de directe omgeving zijn, maar ook bij uw verblijfplaats. Is er stroom (welk voltage) en zo ja, ook de hele dag? Wat voor stekkers hebt u nodig als u bijvoorbeeld de accu van uw camera wilt opladen? Is er dekking voor uw mobiele netwerk? Is er internet en met welke bandbreedte? Hebt u de beschikking over airco, verwarming en een koelkast/vriezer? Hoe zijn de afspraken over bedlinnen en handdoeken?

Als u het antwoord weet op al deze vragen, kunt u daarop anticiperen en eventueel uw bagage erop aanpassen of tijdelijke voorzieningen regelen.

Reisschema en agenda

Uw reis kan een rondreis zijn langs verschillende locaties of u maakt vanuit één plaats verschillende uitstapjes. Hoe het ook zij, een reisschema komt altijd van pas om in een vaak kort tijdsbestek toch zo veel mogelijk van de omgeving of een onderwerp te zien en zo veel mogelijk te beleven. Belangrijk is dat u weet welk vervoer u gaat gebruiken en wat de daarbij behorende reistijden zijn. Het begrip ‘snelweg’ verschilt van land tot land

Zhaoxing, China.

en is het toevallig regentijd, dan moet u op de 'A1' van Tanzania rekening houden met een gemiddelde snelheid van 20 km/h in plaats van 120 en bent u dus voor 100 kilometer zes keer langer onderweg! Mits u geen autopech krijgt.

Stem uw reisschema in ieder geval goed af op aankomst en vertrek. Zorg ervoor dat u door onverwacht lange reistijden of problemen met reisdocumenten niet 'de boot mist' en op tijd aanwezig bent voor het vervoer terug naar Nederland. Neem de openingstijden van natuurreservaten, nationale parken, musea, wereldattracties en dergelijke mee in het opstellen van een agenda. Er is geen grotere teleurstelling dan na een lange reis voor een gesloten deur staan.

Samenvatting

Wellicht hebt u gedurende dit hele hoofdstuk gedacht dat u het allemaal al weet. Gelukkig, want dan gaat u goed voorbereid op reis en zult u onderweg zelden voor onaangename verrassingen komen te staan. Toch kunnen voor de hand liggende zaken over het hoofd gezien worden. Gebruik de informatie daarom als een welkome *reminder*.

Informatieve websites

Reisadvies	www.gezondopreis.com www.reisomdewereld.nl www.minbuza.nl www.lcr.nl www.minbuza.nl reisadvies.startpagina.nl www.ggd.nl www.wijsopreis.nl
Reisvoorwaarden en verzekeringen	www.anvr.nl www.vergelijk-reisverzekering.nl
Reisboeken en kaarten	nieuw.dezwerver.nl
Reisdocumenten	www.cibtvisumdienst.nl www.paspoortinformatie.nl
Reisorganisaties	www.snp.nl fotoreizen.startpagina.nl www.anwb.nl www.vnc.nl

---